

LÄTTLÄST DAGEN

Citykonferensen 8 nov 2019

Skriv så att alla förstår!

Gabriella Sandström, Språkrådet

Lättlästdagen 8 november 2019

Vem är din läsare och vad behöver hen?

8 SIDOR 8 SIDOR

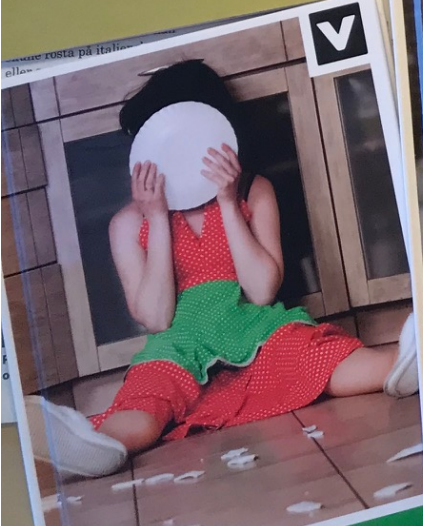
LÄTTLÄSTA NYHETER
25 september 2019
Nummer 39

Lättläst

Uveckling och hållbarhet på Åland

Det här är en text om Åland och framtiden. Hur ska det vara att leva på Åland? Nätverket **bärkraft.ax** har ett mål. Vi vill ha ett hållbart Åland. Ett Åland som är bra för alla. Alla kan vara med och göra Åland hållbart. Välkommen du också!

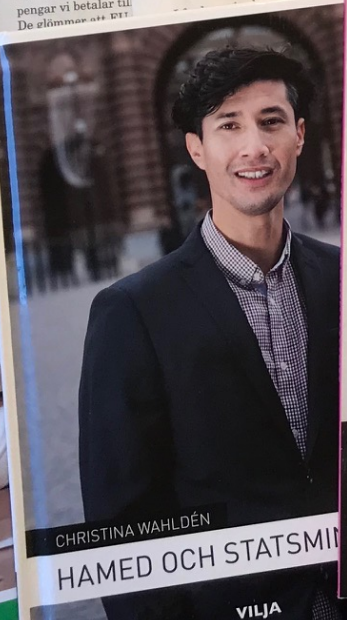

Protester i hela världen

Greta Thunberg var arg när hon talade till världens ledare i FN. Hon sade att de är på väg att svika alla unga i världen. I måndags startade det stora mötet om klimatet som FN ordnar i New York. Folk lider. Folk dör. Naturen blir förstörd. Och ni ska börja betala pengar för klimatet.

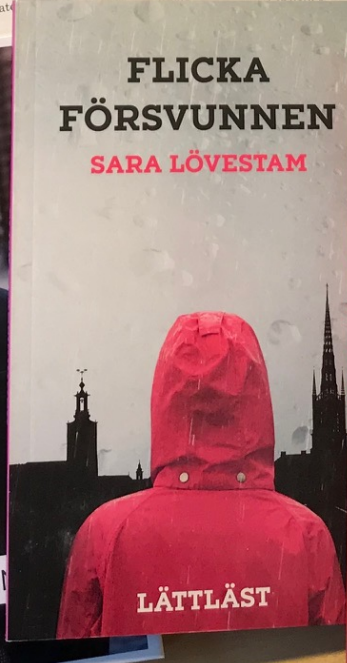
EU-val

Många pratar om pengar vi betalar till EU. De glömmar att EU...

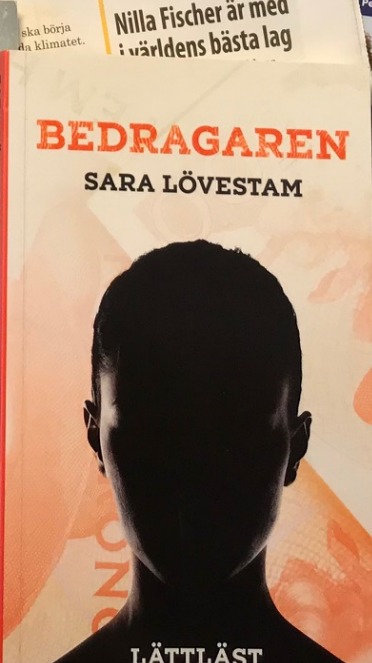
CHRISTINA WAHLDÉN
HAMED OCH STATSMINISTERN

VILJA

FLICKA FÖRSVUNNEN
SARA LÖVESTAM

LÄTTLÄST

BEDRAGAREN
SARA LÖVESTAM

LÄTTLÄST

Ny misstänkt för mordet i Malmö

I slutet av augusti dödade en kvinna i Malmö. Hon blev skjuten när hon var ute med sin bebis. Poliserna tog först fast en 19-årig man. Men de släppte honom senare. Nu har poliserna tagit en 23-årig man. Han kan ha hjälpt till med mordet.

Skolan kan bli tio år

I dag går alla barn i Sverige nio år i grundskolan. Men i framtiden kan det bli tio år.

Det som nu kallas förskoleklass kan bli årskurs ett i skolan. Det har regeringen kommit överens med Centerpartiet och Liberalerna om.

Men först måste alla lärare som jobbar i förskoleklasser få mer utbildning.

Nilla Fischer i en match under VM.

I politikerdebatten deltog Nasra Ali (S), Nina Bronmar (V), David Ling (M), Abir Al-Sahlani (C), Said Abdu (L).

i EU-valet 26 maj!

European Peoples Party (Christian Democrats).

Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna är kritiska till EU, men inget svenskt parti driver i denna valrörelse förändra EU inifrån.

Sverige blev EU-medlem 1995. Idag drygt 20 år senare gillar 70 procent av befolkningen att vi är med i EU, men bara cirka 50 procent röstade i förra EU-valet.

Av män födda på 80-talet i USA är det bara 30 procent som tycker att demokrati är bra. Att rösta i EU-valet är att

stärka demokratin. Därför är det viktigt att just du går och rostar.

Det sa Björn Kjellström, från Europaparlamentets kontor i Stockholm, en temadag om EU-valet. Under temadagen deltog också en EU-debatt med deltagare från fem partier.

Text: Viva Bjelle

Om Brexit

Storbritannien vill lämna EU. Efter Brexit minskar EU-parlamentets platser från 751 till 705.

Sverige får då en plats mer än idag, totalt 21 personer. Den svenska regeringen har sagt nej till att Sverige skulle betala 15 miljarder mer till EU, som en följd av Brexit. Frågan är vad EU istället ska skära ner på, för att anpassa sin budget när Storbritannien lämnar. Vad tycker din EU-kandidat?

Peter Lundgren (SD)

Fredrik Federley (C)

TIDLÖSA BERRÄTTELSER
Det går an
CARL JONAS LOVE
ALMQVIST

fre 2019-10-18 13:27

Jenny

INFÖR MEDARBETARDAGARNA - Arbetsmobil, busstider och kontaktpersoner vid förhinder

Till

 Meddelandet skickades med Hög prioritet.

Nu är det snart måndag 21 oktober och dags för årets medarbetardagar i Katrineholm.

Arbetsmobil

KOM IHÅG att ta med din arbetsmobil, den kommer att användas som ett arbetsredskap under resan.

Bussinformation

De två abonnerade bussarna kommer att se ut ungefär som på bilden nedan.

UPPSALA

Ankommer utanför Arkivcentrum kl. 08.50 för påstigning.
Avgång kl. 09.00.

STOCKHOLM

Det kommer att stå "Institutet för språk och folkminnen" på skärmarna på Cityterminalen samt vilken gate bussen avgår från.
Ankommer kl. 09.00 för påstigning.
Avgång kl. 09.10.

Om du får förhinder

Om något akut skulle inträffa så att du inte kan delta, är det MYCKET viktigt att du kontaktar den kanslisekreterare som samordnar din resa.

Kontaktuppgifter vid förhinder:

- Resenärer från Göteborg:
- Resenärer från Stockholm:
- Resenärer från Uppsala:

Vad är skillnaden?

Klarspråk

- Används främst om (skrivna) myndighetstexter
- Mest fokus på traditionell text
- Innebär ingen förenkling av innehållet
- Målgrupp: i princip alla (fast varierande)

Lättläst

- Kan omfatta även nyheter och skönlitteratur
- Även layout och illustrationer
- Kan också innebära en stor förenkling av innehållet
- Målgrupp: ovana läsare och personer med lässvårigheter

Erfarenheter från projektet Begriplig text

Projekt Begriplig text tar reda på vad som gör texter lätta att läsa och lätta att förstå.

Det första intrycket av texten är viktigt.

Radio- och tv-avgiften ersätts

Riksdagen har beslutat att ersätta den nuvarande radio- och tv-avgiften med en allmän public service-avgift från och med den **1 januari 2019**. Denna ska betalas löpande via skattsedeln av alla som vid årets ingång fyllt 18 år och har en beskattningsbar inkomst. Public service-avgiften administreras av Skatteverket. Mer information hittar du på skatteverket.se

Till dig som betalar radio- och tv-avgift

Din radio- och tv-avgift avslutas automatiskt den **31 december 2018**. Fram till dess gäller nuvarande regler och det är därför viktigt att du betalar fakturor som du redan fått även om avgiftsperioden sträcker sig över årsskiftet. Vi ser till att du får tillbaka den del som avser 2019. Du behöver med andra ord inte kontakta Radiotjänst för att avsluta din radio- och tv-avgift eller för eventuell återbetalning. *OBS! Har du fått ett samlat fakturautskick med flera inbetalningskort ska du inte betala de fakturor som har en förfallodag 2019.*

Återbetalning

Har du redan betalat radio- och tv-avgiften för tid efter den **31 december 2018** kommer du att få tillbaka överskjutande belopp. Återbetalningar kommer att ske successivt med start i januari 2019 enligt följande:

- Har du sedan tidigare anmält ett bankkonto, oavsett vilken bank du har, till Swedbanks kontoregister kommer pengarna att sättas in på kontot du anmält. Du kan vara ansluten till registret om du fått utbetalningar i form av t.ex. lön, pension och annan ersättning från företag, försäkringsbolag, myndigheter och kommuner som använder denna utbetalningstjänst.
- Om du inte registrerar dig för återbetalning får du pengarna på en utbetalningsavi som kan lösas in i bank eller hos andra ombud. Tänk på att inlösen med utbetalningsavi medför en extra avgift hos de allra flesta banker och ombud.

Vill du vara säker på att få pengarna insatta på ditt konto och därmed slippa avi, kan du registrera dig på radiotjanst.se/tillbaka senast den 21 december.

Om du har ett pågående ärende hos Radiotjänst

Har du ärenden som berör din radio- och tv-avgift ska du fortfarande vända dig till Radiotjänst, även under 2019. Det kan gälla t.ex. betalningspåminnelser, omprövningsärenden, anstånd eller betalningsplaner.

Public service i Sverige

Public service, dvs. Sveriges Radio, SVT och UR gör radio och tv som granskar, bevakar, utbildar och skildrar hela samhället. Utbudet ska präglas av en mångfald av åsikter, spegla hela landets befolkning och nå så många som möjligt.

Verksamheten bedrivs oberoende i förhållande till politiska eller kommersiella intressen. I Sverige är det endast dessa tre medieföretag som finansieras av allmänheten med uppdraget att producera och sända kvalitativa program och tillgängliggöra dem på olika plattformar.

Om beslutet

Bakgrunden till riksdagens beslut om ett nytt finansieringssätt är att public service-företagen ska ha bra förutsättningar att utveckla en oberoende verksamhet med hög kvalitet och relevans.

En viktig utgångspunkt är att public service är en demokratisk kollektiv nyttighet som gynnar alla medborgare. Avsikten med det nya systemet är därför att det ska vara rättvist, kostnadseffektivt och anpassat till nuvarande och framtida medielandskap.

Unilabs Radiologi Kundtjänst
Anderstorpsvägen 12
171 54 Solna

2019-09-24

S004487_A003264_K002143

3248813100002143

Välkommen till UNILABS ODENPLAN RÖNTGEN

Vi har fått en remiss av din läkare och reserverat tid för undersökning av:

LLA är välkommen

Torsdag den 10 oktober 2019 kl 16:15

(Vi vill att du infinder dig 15 minuter före din bokade tid för eventuella förberedelser. Kommer du för sent förbehåller vi oss rätten att omboka din tid.)

Besöksadress: Odengatan 69, 113 22 Stockholm. Röntgen plan 2, ultraljud plan 4.

Förberedelse: Inför den här undersökningen måste du vara fastande 4 timmar, detta innebär att du under den tiden varken får äta eller dricka. Dina mediciner kan du dock ta som vanligt.

Många av våra undersökningar kan ombokas via vår webbtjänst
<https://boka-se.unilabs.com> eller använd QR-koden här bredvid
Inloggning sker med Bank-ID eller uppgifterna nedan
Personnummer: ÅÅÅÅMMDDXXXX Lösenord: **SERUOD0005162102**

Eller ring kundtjänst: 0771-40 77 20

Var god medtag fotolegitimation!

Du kan läsa mer om undersökningen på www.unilabs.se

Om/avbokning ska ske 24 timmar innan undersökningstiden.
Uteblivet besök debiteras alltid.

Med vänlig hälsning
Unilabs AB

Till webbombokningen

Unilabs tillämpar sammanhållen journal. Det innebär att dina bilder och svar kan göras tillgängliga för andra vårdgivare som kräver det för din vård och behandling, förutsatt att du inte motsätter dig detta.

Vägbeskrivning finns på baksidan ►

VÄLKOMMEN TILL OSS PÅ UNILABS ODENPLAN RÖNTGEN

Odengatan 69
113 22 Stockholm

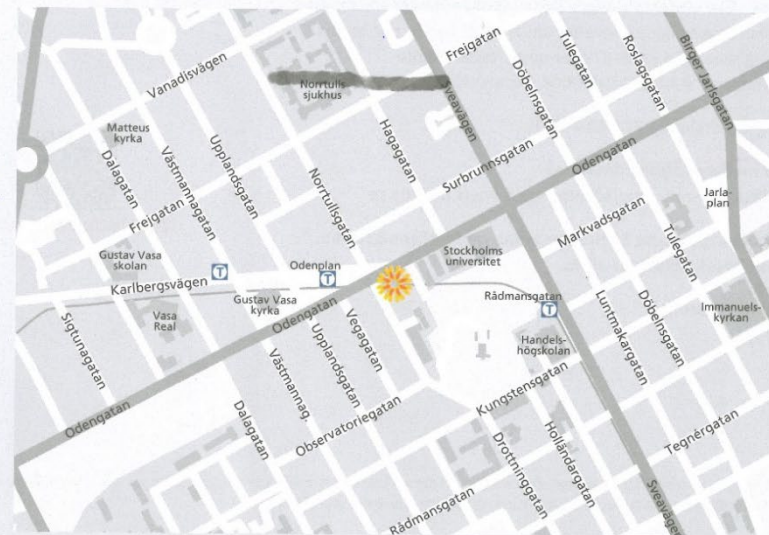
Kollektivtrafik

Tunnelbana grön linje eller pendeltåg 42 till Odenplan. Buss 53, 54, 65 och Blåbuss 2 eller 4. Röntgen ligger ca 100 m från Odenplan, markerat med ☀ För att se aktuella tidtabeller, besök www.sl.se.

Läs mer på www.unilabs.se eller kontakta Unilabs Kundtjänst på telefonnummer 0771-40 77 20.

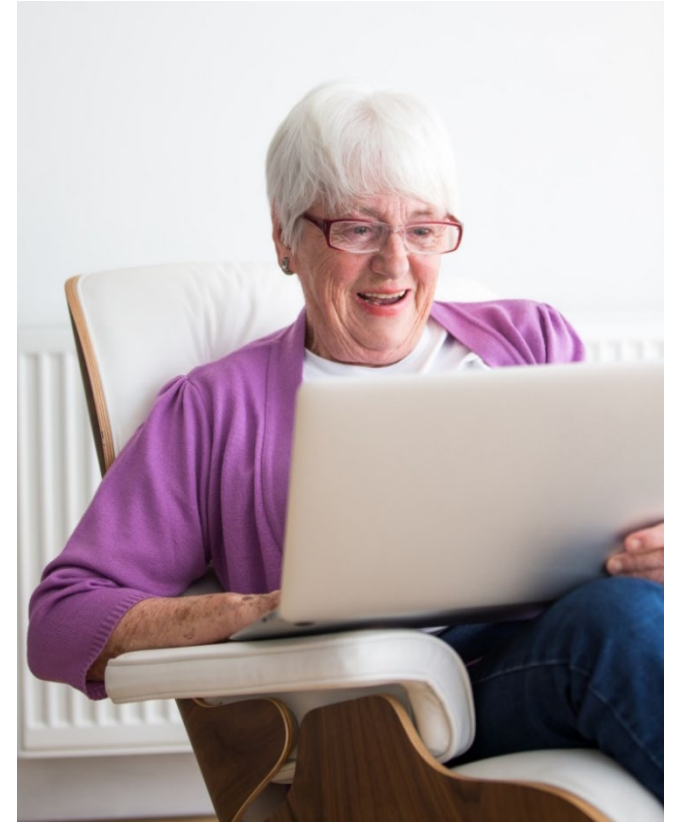
Öppettider

Mån-fre 08.00-17.00 Drop-in röntgen av skelett och lungor.
Övriga undersökningar tidsbokade.

De 19 viktigaste faktorerna

1. Att det finns en **rubrik** som beskriver innehållet
2. Att rada upp information i **punktlistor**
3. Att det finns **mellanrum mellan stycken**
4. Att långa texter är **sammanfattade**
5. Att det finns **mellanrum mellan rader**
6. Att det går att **lyssna på texten**
7. Att det finns **bilder** som förtydligar innehållet
8. Att markera **viktiga ord med fet stil**
9. Att informationen även finns som **film**
10. Att det finns en **ingress**

De 19 viktigaste faktorerna

11. Att det **viktigaste** i texten **kommer först**
12. Att det finns **mellanrubriker** som förklarar innehållet
13. Att **texten är kort**
14. Att **raderna är korta**
15. Att de **första orden** i ett nytt stycke är **fetmarkerade**
16. Att det finns **breda marginaler**
17. Att **låta bli att avstava** ord
18. Att **undvika förkortningar**
19. Att **storleken på bokstäver** inte är för liten

Brukarundersökning om tillgängliga texter i Sundbybergs stad

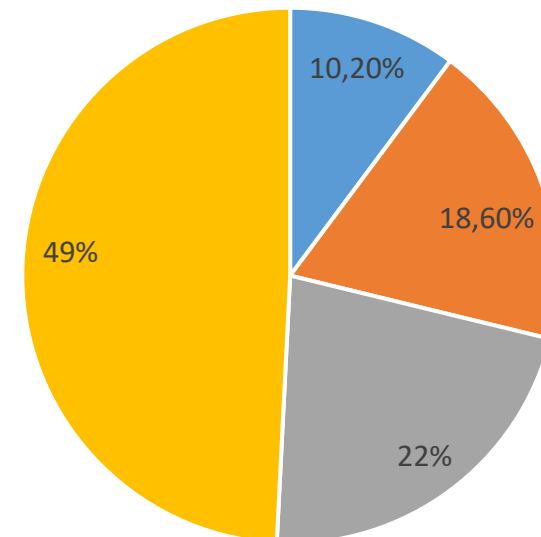
- 15 personer med nedsatt läsförmåga deltog i fokusgrupper eller djupintervjuer.
- De testade information om simhallen i fyra versioner:
 - klarspråk
 - lättläst
 - lättläst med bilder
 - film med undertext.
- De allra flesta föredrog lättlästversionen med bilder.

Enkät till allmänheten i Sundbyberg

”Hur tycker du det är att läsa informationstexter? Till exempel ansökningsblanketter eller information om hur du söker förskola/skola eller sorterar sopor?”

- Ganska svårt 10 procent
- Varken lätt eller svårt 19 procent
- Ganska lätt 22 procent
- Lätt 49 procent

■ Ganska svårt ■ Varken lätt eller svårt ■ Ganska lätt ■ Lätt

Använd rubriker som beskriver innehållet.

Undvik syltburksetiketter som "Nuläget", "Bakgrund" och "Personalbrist".

Skriv istället t.ex. "Det finns för lite personal på gruppboendena".

Använd rubriker som beskriver innehållet

Utan rubriker

- 1** Välkommen till Sundbybergs simhall. Hos oss kan du bada, gå i simskola, träna vattengymnastik och motions-simma.

Simhallen har öppet 6.30–20.30 måndag till fredag och 6.30–16.30 lördag–söndag. Receptionen, kaféet och gymmet stänger 21.00 på vardagar och 19.00 på helger.

Vi har fem bassänger. Det finns alltid motionsbanor öppna för allmänheten i den stora 25-metersbassängen. För multibassängen och undervisningsbassängen gäller särskilda öppettider.

10 %

Med rubriker

- 2** **Inför ditt besök på simhallen**
Välkommen till Sundbybergs simhall. Hos oss kan du bada, gå i simskola, träna vattengymnastik och motions-simma.

Våra öppettider
Simhallen har öppet 6.30–20.30 måndag till fredag och 6.30–16.30 lördag–söndag. Receptionen, kaféet och gymmet stänger 21.00 på vardagar och 19.00 på helger.

Simma och bada i våra bassänger
Vi har fem bassänger. Det finns alltid motionsbanor öppna för allmänheten i den stora 25-metersbassängen. För multibassängen och undervisningsbassängen gäller särskilda öppettider.

90 %

Använd punktlistor för uppräknningar.

MSB:s viktigaste arbeten är att

- hjälpa räddningstjänsten
- se till att olyckor inte händer i Sverige
- hjälpa andra länder att se till att olyckor inte händer
- hjälpa samhället att klara kriser och krig
- förbättra säkerheten för digital information, cybersäkerheten
- se till så att vi kan prata med varandra och dela information utan att någon annan får reda på vad vi pratar om.

Använd punktlister för uppräknningar

Med punktlista

- 1 Det här behöver du ta med dig till simhallen:
 - Pengar till inträde
 - Badkläder
 - Handduk
 - Hänglås till skåpet i omklädningsrummet
 - Ett extra hänglås eller en tiokrona till värdeskåpen om du vill låsa in dina värdesaker

90 %

Utan punktlista

- 2 Det här behöver du ta med dig till simhallen: pengar till inträde, badkläder, handduk, hänglås till skåpet i omklädningsrummet och ett extra hänglås eller en tiokrona till värdeskåpen om du vill låsa in dina värdesaker.

10 %

Använd blankrad mellan styckena.

Använd blankrad mellan styckena

Med indrag som styckemarkering

1

Var rädd om dina värdesaker

I simhallens reception finns små skåp där du kan låsa in värdefulla saker, till exempel bilnycklar eller din mobil, som inte bör förvaras i omklädningsrummet. För att låsa dessa värdeskåp behöver du en tiokrona.

Vid bassängerna finns fler värdeskåp där du i stället använder ett eget hänglås.

I omklädningsrummen finns större skåp där du kan förvara dina kläder. För att låsa de skåpen behöver du ett eget hänglås. Hänglås finns att köpa i receptionen.

10 %

Med blankrad som styckemarkering

2

Var rädd om dina värdesaker

I simhallens reception finns små skåp där du kan låsa in värdefulla saker, till exempel bilnycklar eller din mobil, som inte bör förvaras i omklädningsrummet. För att låsa dessa värdeskåp behöver du en tiokrona.

Vid bassängerna finns fler värdeskåp där du i stället använder ett eget hänglås.

I omklädningsrummen finns större skåp där du kan förvara dina kläder. För att låsa de skåpen behöver du ett eget hänglås. Hänglås finns att köpa i receptionen.

90 %

Använd bilder som förtydligar innehållet.

Använd bilder som förtydligar innehållet

Utan förklarande bild

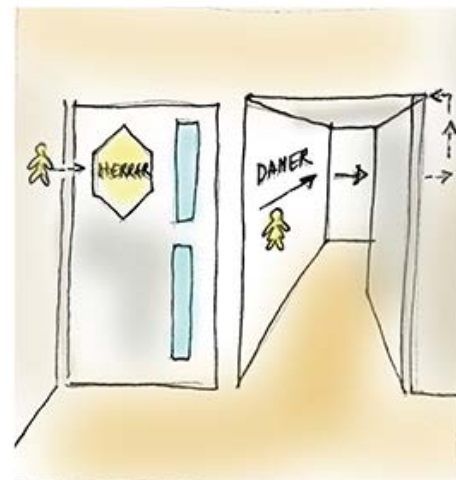
1 **Våra omklädningsrum**

I simhallen finns olika omklädningsrum för kvinnor och män, samt ett flexrum. Flexrummet är avsett för dem som av olika skäl behöver eget rum, till exempel besökare med funktionsnedsättning som har en ledsagare av annat kön.

37 %

Med förklarande bild

2

63 %

Våra omklädningsrum

I simhallen finns olika omklädningsrum för kvinnor och män, samt ett flexrum. Flexrummet är avsett för dem som av olika skäl behöver eget rum, till exempel besökare med funktionsnedsättning som har en ledsagare av annat kön.

Sammanfatta långa texter

Vad handlar det om?
Det har gjorts en ny svensk forskningsstudie om talsynteser.

- Talsynteser höjer läshastigheten.
- Textförståelsen ökade för yngre barn, men inte för äldre.
- Äldre barn med ADHD-symptom ökade sin textförståelse.

Kanske har du sett någon av Sofia Grunér's för "Om dyslexi" har delats flitigt på sociala media. Facebooksida finns fler videoklipp, som visar inte hittar orden, hur man använder tankekart

Logopeden Sofia Grunér forskat om talsynteser

Sammanfattning på lättläst svenska

Utredningen om lättläst

Den här statliga utredningen handlar om statens stöd till lättläst.

Regeringen använder utredningen för att besluta om stödet behöver ändras.

I utredningen beskriver vi vad lättläst är och vilka som behöver lättläst.

Vi beskriver vilka som arbetar med lättläst och vilka som behöver stöd från staten.

Vi föreslår också hur stödet till lättläst ska ändras. Till sist föreslår vi hur ändringarna ska gå till och beskriver vilka konsekvenser de får.

Skriv ut förkortningar och specialtecken.

SoL, kr., kl., t.v., f.k., s.k., ca, NPF, MSB, bup, km/h, m², t.o.m., fr.o.m.

% & / :- ”

Använd sambandsord.

Därför, eftersom, sedan, under tiden, dessutom, också, men, ändå, fastän ...

Storbritanniens ledare Boris Johnson har lovat att landet ska lämna EU. Politikerna har röstat nej flera gånger. Johnson har velat ha ett nytt val.

> Storbritanniens ledare Boris Johnson har lovat att landet ska lämna EU. Men politikerna har röstat nej flera gånger. Därför har Johnson velat ha ett nytt val.

Undvik att inleda med (jätte)långa bisatser.

Om du har frågor om beslutet eller hur du kan överklaga det, kontakta domstolen.

> Kontakta domstolen om du har frågor om beslutet eller hur du kan överklaga det.

> Har du frågor? Kontakta domstolen.

Var försiktig med bildliga uttryck.

Stå i centrum, bygga broar, vara ute på hal is, flygfärdig ...

Se till att det går att
lyssna på texten.

Nästan alla läsare föredrar klarspråk

- Christopher Trudeau & Cristine Cawthorne, *The Public Speaks, Again: An International Study of Legal Communication* (2017)
- Över 750 personer från USA, Kanada, Storbritannien, Australien och Nya Zeeland deltog i en studie om att läsa texter med juridisk information.
- De allra flesta föredrog klarspråksversionen, oavsett utbildningsnivå, verksamhetsområde eller bakgrund: i snitt 86 procent av deltagarna.

Källa: https://works.bepress.com/christopher_trudeau/4/

Klarspråk.

BULLETIN FRÅN SPRÅKRÅDET NUMMER 201913

Kunskap om vad som gör texter begripliga

Vad som arbetar med klarspråk predikar ofta vikten av mottagaranpassning – alltså att anpassa texten efter läsarens behov. Men hur ska vi egentligen veta vad läsarna tycker är begripligt? Det bästa vore förstås att fråga dem, men det är inte alltid möjligt.

I projektet Begriplig text har fokus varit på läsarna. Vad tycker läsare med olika slags läsvårigheter gör texter begripliga? Vad fungerar bra och vad hindrar istället läsningen?

Projektet har pågått i tre år och just avslutats. I det här numret av Klarspråk berättar några av personerna i projektet om resultaten och vad vi som producerar texter och information kan lära oss av dem. För det finns så mycket som fungerar bra för de flesta läsare.

Jag vill sammanfatta några av Begriplig textens webbläsarbegränsningar så där det finns filmer och blogginlägg med råd om hur man ska skriva för att nå personer med läsvårigheter.

Dessutom skriver Tommy Olsson om digital tillgänglighet och om EU:s nya webbtillgänglighetsdirektiv. I januari i år började en ny lag gälla som ställer krav på att myndigheters webbplatser och appar ska vara tillgängliga även för personer med funktionsnedsättningar. Tommy reder ut vad lagen omfattar och hur tidplanen ser ut. Tillgänglighet angår oss alla!

Gabriella Sandsström, redaktör

Alla vill kunna förstå vad de läser

Informations- och faktatexter kan vara svåra att läsa och förstå för läsare med till exempel dyslexi, afasi, intellektuell funktionsnedsättning eller autism. Går det att utforma sådana texter så att fler kan förstå dem?

Mellan 2016 och 2019 har projektet Begriplig text försökt besvara den frågan. Projektet drevs av fyra funktionsrättsorganisationer och har samverkat med myndigheter, textproducenter och forskare. Alla de här har varit viktiga, men det viktigaste har varit en aktiv medverkan av deltagare med egen erfarenhet av olika läshinder.

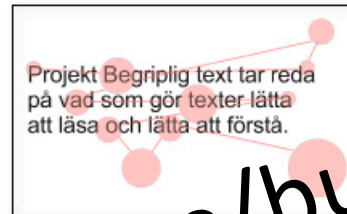
Deltagarna har använt ögonrörelsekameror som visar läsmönster, och de har intervjuats individuellt och i grupper om läshinder och möjligheter vid läsning. De har även tagit del av min uttalande och angordnat påståenden om läsbarhet.

Resultaten visar att första intrycket av en text är viktigt. Rubriker, ingresser och mellanrubriker som tydligt berättar om innehållet är en väg in i texten. Luft mellan stycken och rader gör det lättare för fler att börja läsa texten. Beskrivande bilder, sammanfattningar och punktlister kan ge överblick.

Första intrycket är en förutsättning för att en läsare med läshinder ska ta sig an texten. Mycket i Begriplig text har därför handlat om form. På webbplatsen begripligtext.se finns flera konkreta tips från projektet på hur texter kan göras läsbara för fler.

Att texten är läsbar betyder däremot inte automatiskt att en text är begriplig. Det räcker inte med vardagliga ord, stör-

re bokstäver, kortare meningar, rak ordföljd, mer luft eller läsvänligare typsnitt. För att en text ska vara begriplig måste jag som skribent också tänka på om jag

Med hjälp av en ögonrörelsekamera kunde man visualisera deltagarens läsning: hur lång tid det tog att läsa och var de stannade upp. Ju längre läsning, desto större cirkel.

gett tillräckligt med information och bakgrund. Finns något oskrivet mellan raderna som läsaren själv behöver fylla i? Sådant som jag tycker är underförstått behöver inte vara det för läsaren.

Går det att utforma informations- och faktatexter så att de blir begripliga för alla läsare? Ja, men det betyder inte att det finns *ett* sätt att utforma *en* sorts text som passar alla. Det kan behöva vara fler texter på fler sätt.

Jag som skribent behöver ha en bild av vad läsaren vet, vad den inte vet och vad det är jag vill att den ska ta med sig av min text. Men den viktigaste nyckeln är att jag är intresserad av och vill kommunicera med mina läsare.

Mats Jansson, ombudsman på Autism- och Aspergerförbundet

●● Resultaten visar att första intrycket av en text är viktigt.

www.sprakochfolkminnen.se/bulletinen

Tack för mig! 😊

Gabriella Sandström, Språkrådet

Telefon 073-558 60 82

E-post gabriella.sandstrom@sprakochfolkminnen.se

www.sprakochfolkminnen.se/klarsprak